

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 และตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์ทุกวันนี้ได้ประจักษ์แล้วว่า พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่และประเสริฐ ทรงครองแผ่นดินนี้โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนมาโดยตลอด จะได้เรียนรู้จากการประกอบพระราชกรณียกิจต่าง ๆ มากมาย สมดัง ที่พระปฐมบรมราชโองการ ที่พระราชทานไว้เมื่อขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 (มูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด, 2552) ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของชาวสยาม ” ท่านทราบหรือไม่ว่าในวันนั้น พระองค์ได้ประกาศ Good Governance แล้ว Governance หรือหลักธรรมาภิบาลนั่นเอง พระองค์ทรงประกาศ ก่อนที่ต่างชาติ จะบัญญัติคำว่า Governance เสียอีก ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์พระองค์ทรงยึดมั่นใน หลักธรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะหลักธรรมะ 10 ประการ สำหรับพระราชอา หรือที่พวกเราเรียกกันว่า “ ทศพิธราชธรรม ” ซึ่งสอดคล้องกับ สุขเมธ ดันติเวชกุล ประธานสภา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวบรรยายที่คณะรัฐศาสตร์ 19 มีนาคม 2548 เรื่อง “ ทศพิธราชธรรม กับการบริหารประเทศ ” (ประชาชาติธุรกิจ, 2548) ความตอนหนึ่งว่า “ เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม ” คำว่า “ ธรรม ” เมื่อ 58 ปีที่แล้ว คือ ธรรมาภิบาล คือ การใช้ความดีในการปกครอง และหลักทศพิธราชธรรม เป็นหลักที่ประชาชนก็ปฏิบัติได้ ไม่ใช่ พระองค์ปฏิบัติต้องคนเดียว

จะเห็นได้ว่าการบริหารประเทศนั้นต้องอาศัยหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้กับทุก ๆ ด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เนื่องจากการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ต้องอาศัย บุคคลที่ได้รับการศึกษาและผ่านการอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีจิตสำนึกที่ดีเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาทุกด้านจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก แต่ การศึกษาจะมีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากน้อยเพียงใดนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการศึกษา เพราะการบริหารจัดการการศึกษานั้นเป็นกระบวนการ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ ดังพระบรมราโชวาทของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของวิทยาลัยการศึกษา วันที่ 30 พฤศจิกายน 2515 (คลังปัญญาไทย, 2515) ความตอนหนึ่งว่า

“...ขณะนี้รู้สึกกันไปทั่วว่า มีปัญหาเยาวชนในบ้านเมืองมากขึ้น เนื่องจากเหตุหลายกระแสความจริงเยาวชนมิได้ต้องการที่จะทำตัวให้ยุ่งยากแต่ประการใด แต่โดยเหตุที่ไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควรและขาดที่พึ่ง ขาดผู้ที่จะให้ความรู้ ให้คำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสม เขาจึงต้องกลายเป็นบุคคลที่เป็นปัญหาแก่สังคม เป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย ผู้เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหาร การศึกษาที่จะช่วยเหลือเขาด้วยหลักวิชาการและความสามารถ ทุกคนได้เรียนวิชาการแนะนำมาแล้วควรจะได้นำหลักการมาปฏิบัติ เพื่อให้เยาวชนได้รับประโยชน์อันแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแนะนำทางความประพฤติและจิตใจซึ่งสำคัญมาก ขอให้เพียรพยายามปลูกฝังความรู้ความคิดที่ปราศจากโทษให้แก่เขาโดยเสมอหน้า แนะนำอบรมด้วยเหตุผลและด้วยความจริงใจประกอบด้วย ความเมตตาปราณีสงเคราะห์อนุเคราะห์และนำพาไปสู่ทางที่ถูกที่เจริญ เยาวชนก็จะเกิดความมั่นใจ และมีกำลังที่จะทำความดี เพื่อจักได้มีอนาคตที่มั่นคงแจ่มใสในวันข้างหน้า...”

จากพระบรมราโชวาทดังกล่าว ผู้มีหน้าที่บริหารจัดการการศึกษา ควรตระหนักถึงหน้าที่ของตนในการวางรากฐานที่ดี ที่ถูกต้องให้กับเด็กที่จะเป็นเยาวชนของชาติ ทั้งนี้หากเยาวชนได้รับการดูแลเอาใจใส่และได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องครบถ้วน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เยาวชนเหล่านั้นก็จะมีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบรู้จักคิดตัดสินใจในทางที่ถูกที่ควรและสร้างสรรค์อันจะเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง ประเทศชาติตรงตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ธีระ รุญเจริญ, ปราชญ์ กล่าวผจญ, และสัมมา รธนินธ์, (2545, หน้า 6-7) กล่าวถึงผู้บริหารการศึกษาของสังคมไทยจะต้องเป็น “ผู้บริหารมืออาชีพ” จะต้องมีความรู้ และประสบการณ์สมกับเป็นวิชาชีพชั้นสูงทางการบริหารการศึกษา เพราะนอกจากจะบริหารบุคลากรที่เป็นครูมืออาชีพแล้ว ผู้บริหารยุคใหม่ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถใน “การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” ซึ่งหมายถึง ความสามารถที่จะประสานการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ความสามารถในการระดมและใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของรัฐบาล อภิสิตธิ์ เวชชาชีวะ นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านการศึกษา (วีรบุรุษเขาเหลียงซาน, 2552) ได้แก่

1. ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และระดมทรัพยากรเพื่อการปรับปรุงการบริหารจัดการ การศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา พัฒนาคู่มือ พัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าสู่มหาวิทยาลัย พัฒนาหลักสูตร รวมทั้งปรับหลักสูตรวิชาแกนหลักรวมถึงวิชา ประวัติศาสตร์ ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ ปรับบทบาท การศึกษานอกโรงเรียนเป็นสำนักงานการศึกษาตลอดชีวิต และจัดให้มีศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อ การเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมนำ ความรู้อย่างแท้จริง

2. ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นใน ระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้สนองตอบความต้องการด้านบุคลากรของภาคเศรษฐกิจ

3. พัฒนาคู่มือ อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้ครูดี ครูเก่ง มีคุณธรรม มี คุณภาพ และมีวิทย์ฐานะสูงขึ้น ลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามโครงการคืนครู ให้นักเรียน มีการดูแลคุณภาพชีวิตของครูด้วยการปรับโครงสร้างหนี้และจัดตั้งกองทุนพัฒนา คุณภาพชีวิตครูควบคู่ไปกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เน้นการพัฒนาเนื้อหาสาระและ บุคลากรให้พร้อมรองรับและใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างคุ้มค่า

4. จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึง มัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและ ความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือ ทูพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน

5. ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไปสู่ความเป็น เลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพปรับเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษาเป็น เกณฑ์กำหนดค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในงาน ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

6. ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้มีการประណอมและ ใกล้เคียงหนี้รวมทั้งขยายกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการ เข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและปริญญาตรีเพิ่มขึ้น

7. ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงสร้างสรรค์อย่างชาญฉลาด เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้

8. เร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้อย่างบูรณาการในทุกระดับการศึกษา และในชุมชน โดยใช้พื้นที่และโรงเรียนเป็นฐานในการบูรณาการทุกมิติ และยึดเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นหลักในการยกระดับคุณภาพโรงเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และส่งเสริมความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและวิจัยพัฒนาในภูมิภาค รวมทั้งเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชน โดยเชื่อมโยงบทบาทสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา

ถวิล มาตรฐาน (2544, หน้า 35) กล่าวว่า “การศึกษามีคุณค่าและประโยชน์อย่างมหาศาลต่อการพัฒนาคน พัฒนาสังคม เป็นรากฐานในการดำรงคงอยู่ของชาติบ้านเมือง” คำกล่าวนี้มีความสำคัญจึงอยู่ที่การจัดการศึกษาของประเทศชาติ ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีความชัดเจนในเป้าหมาย สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในระหว่างบุคคล ในขณะเดียวกันก็ต้องสามารถสร้างศักยภาพให้เกิดขึ้น เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกยุคใหม่ได้ ดังนั้นจึงเป็นความตระหนักอย่างมากในหลายๆ อารยะประเทศ ที่จะคำนึงถึงการจัดการศึกษาของตนและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งได้พยายามปรับปรุงพัฒนาจนถึงขั้นปฏิรูปการศึกษา โดยมีความพยายามพัฒนาด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างหลากหลาย การใช้แนวคิดที่มุ่งค้นหาคุณลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการทั้งงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากรได้ด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นแนวคิดที่จะสืบค้นการบริหารจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียน เพื่อให้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน นอกจากนั้นยังได้ใช้แนวความคิดในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะบรรลุความสำเร็จของการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งเป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (อักษรพิพัฒน์, 2540, หน้า 22) มาตรา 81 กล่าวไว้ว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ” และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545, หน้า 5) มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” เป็นการสนับสนุนให้นำหลักธรรมของศาสนา มาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ดังนั้นการบริหารจัดการการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการแก้ปัญหา และการพัฒนาในกิจกรรมของมนุษย์ในทุก ๆ ด้านดังกล่าว โดยเฉพาะการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นระบบการศึกษาทางด้านวิชาชีพสาขาต่าง ๆ มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรา 34 บัญญัติไว้ว่า “คณะกรรมการการอาชีวศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับ ที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ การส่งเสริมประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ” พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545, หน้า 20) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มบุคคล กลุ่มสาขาวิชาชีพทางการอาชีวศึกษาเป็นทรัพยากรบุคคลของชาติ ที่เป็นทรัพยากรแรงงานในการแก้ปัญหาและพัฒนาในภาคเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม ศิลปวัฒนธรรม คหกรรมและโภชนาการ ฯลฯ เกี่ยวเนื่องกับงานวิจัยของ (จรววยพร ธรณินทร์, 2544, หน้า 21) ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิรูปการศึกษาไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งให้ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปการศึกษาว่า เป็นงานที่ต้องอาศัยเทคนิค เวลา ทรัพยากร และการบริหารจัดการที่ดี จึงต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสม 8 ประการ ได้แก่

1. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนทั้งประเทศ
2. การสร้างองค์ความรู้
3. การใช้กฎหมายเป็นกลไกขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง
4. การเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุด
5. การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ
6. การกระจายอำนาจการบริหารจัดการ
7. การใช้แผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน และ
8. การประชาสัมพันธ์และการรายงานความก้าวหน้า สำหรับในส่วนของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ออกแบบและจัดระบบการศึกษา ทั้งระบบความคิดและระบบบริหาร

ซึ่งหมายถึงการนำเอาทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปบริหารให้เกิดผลผลิตทางการศึกษาตามทีระบบ การศึกษาของประเทศต้องการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญมาก ในอันที่จะปลูกฝังคุณ ความดีและพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของผู้ที่จะเป็นกำลังของประเทศชาติในวันข้างหน้าต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนว ทศพิทธราชธรรมกับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ว่าอยู่ในระดับใด โดยการประมวลความคิดเห็นของผู้บริหาร รองผู้บริหาร ฝ่ายต่าง ๆ และหัวหน้ากลุ่มงาน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาการบริหาร วิทยาลัยอาชีวศึกษาต่อไป

ปัญหาการวิจัย

มีปัญหาการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามแนวทศพิทธราชธรรมกับการบริหารตาม แนวพระพุทธศาสนา เป็นอย่างไร
2. ระดับการบริหารตามแนวทศพิทธราชธรรม ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับใด
3. ระดับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิทธราชธรรมกับการบริหารตาม แนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแนวทศพิทธราชธรรม ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา รัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม
3. เพื่อศึกษาระดับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัย อาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยมีสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก
2. ระดับการบริหารแนวทศพิธราชธรรม ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
3. ระดับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2552 จำนวน 21 สถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) สถานศึกษาละ 15 คน รวมจำนวน 315 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ร้อยละ 60 จาก 15 คน ได้ 9 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 189 คน ซึ่งสูงกว่าตารางการเลือกกลุ่มตัวอย่างของเกรจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p.607-608) และยอมรับได้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดสาระสำคัญของการศึกษา ไว้ดังนี้

2.1 ด้านเนื้อหา การบริหารตามแนวทศพิธราชธรรม ตามทฤษฎีของ เจริญ สุวทุฒโน (2545, หน้า 34) การบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ตามทฤษฎีของ ประยูร ทุมมจิตโต (2549, หน้า 53)

2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

2.2.1 ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่

องค์ประกอบของการบริหารแนวทศพิชราชธรรมตามทฤษฎีของ เจริญ สุวทุฒโน (2545, หน้า 34-43) ประกอบด้วย

2.2.1.1	ทาน	(การให้)
2.2.1.2	ศีล	(ความประพฤติที่ดีงาม)
2.2.1.3	บริจาค	(พึงสละเพื่อประโยชน์ที่ใหญ่กว่า)
2.2.1.4	อาชชวะ	(ความซื่อตรง)
2.2.1.5	มัททวะ	(ความอ่อนโยนทั้งกายและใจ)
2.2.1.6	ตปะ	(การบำเพ็ญเพื่อให้กิเลสเบาบาง)
2.2.1.7	อภิกโรธะ	(ความไม่โกรธไม่มุ่งร้ายผู้อื่น)
2.2.1.8	อวิหิงสา	(ความไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น)
2.2.1.9	ขันติ	(ความอดทนอดกลั้นต่ออารมณ์ทั้งปวง)
2.2.1.10	อจิโรธนะ	(ความไม่ประพฤติผิดกรรม)

2.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารตาม

แนวพระพุทธศาสนาตามทฤษฎีของ ประยูร ฐมฺมจิตฺโต (2549, หน้า 53) ประกอบด้วย

2.2.2.1 อธิปไตย 3

- 1) อัตตาทิปไตย (การถือตนเองเป็นใหญ่)
- 2) ธรรมาทิปไตย (การถือธรรมหรือหลักการเป็นสำคัญ)
- 3) โลกาธิปไตย (การถือคนอื่นเป็นใหญ่)

2.2.2.2 พละ 4

- 1) ปัญญาพละ (กำลังแห่งความรู้)
- 2) วิริยพละ (กำลังแห่งความเพียรหรือความขยัน)
- 3) อนวัชชพละ (กำลังแห่งการงานไม่มีโทษหรือข้อเสียหาย)
- 4) สติงคพละ (กำลังแห่งการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์)

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

จากแนวคิดการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจในความหมายของคำศัพท์เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามคำศัพท์เฉพาะที่เป็นคำหลัก ๆ ไว้ดังนี้

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวง และเป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงินการธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และความเจริญก้าวหน้าด้านอื่น ๆ ของประเทศไทย

รัฐบาล คือองค์การที่มีอำนาจในการออกและบังคับใช้กฎหมาย สำหรับดินแดนหนึ่งๆ นิยามที่ชัดเจนของรัฐบาลนั้นมีอยู่หลายนิยาม ในกรณีทั่วไป รัฐบาล คือผู้ที่มีอำนาจในการปกครอง กล่าวคือมีอำนาจในการบริหารจัดการเหนือพื้นที่ใดๆ หรือเหนือกลุ่มคน

วิทยาลัยอาชีวศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่สังกัดหน่วยงานของรัฐบาล ที่ดำเนินการจัดการศึกษาสายอาชีพ ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้บริหาร หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษา ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มงานฝ่ายต่างๆ ของวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร

พระพุทธศาสนา หมายถึง เป็นศาสนาแห่งการพิจารณาเหตุผลและการปฏิบัติ เพื่อช่วยเหลือตัวเอง ฟังตัวเอง และขยายความช่วยเหลือไปสู่ผู้อื่นด้วยความปรารถนาดี และความคิด ช่วยเหลือกันทุกข์

การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพโดยการใช้หลักการ และวิธีการที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเรื่องที่ต้องการนั้น

ความสัมพันธ์ หมายถึง ความเกี่ยวเนื่อง เชื่อมโยง สอดคล้อง ระหว่างข้อความหนึ่งกับอีกข้อความหนึ่ง

ทศพิธราชธรรม เจริญ สุวฑฺฒโน (2545, หน้า 34-43) มี 10 องค์ประกอบ คือ

1. **ทาน** หมายถึง มีการช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์เมื่อถูกภัยพิบัติ มีการสละทรัพย์สิ่งของ ๆ ตนเพื่อสาธารณประโยชน์ มีการให้ความรู้ในด้านการศึกษาตามสาขาต่าง ๆ มีการสร้างแหล่งเรียนรู้ตามสถานที่สาธารณะ มีการให้อภัยแก่บุคคลผู้มีจิตสำนึกผิด

2. **ศีล** หมายถึง มีการรักษา กาย วาจา ใจ ให้เป็นปกติ การรักษาความสุจริตต่อหน้าที่ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีการประพฤติตนตามธรรมเนียมของครองธรรม มีการประกอบสัมมาชีพโดยสุจริต มีการละเว้นจากการทำผิดศีลอย่างเด็ดขาด

3. **ปริจจาคะ** หมายถึง มีความเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีการให้สิ่งของแก่ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน มีการเกื้อกูลผู้อื่นที่ขัดสนขาดแคลน มีการสงเคราะห์ญาติตามตาม โอกาสอันสมควร การยอมเสียสละอวัยวะร่างกายเพื่อผู้อื่น (ปริจจาค โลกहित)

4. **อาชชวะ** หมายถึง มีการบริหารงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีอคติ มีความซื่อตรงไม่ทุจริตต่อหน้าที่การทำงานเพื่อหาผลประโยชน์ มีภาพลักษณ์การแสดงออกที่น่าเชื่อถือได้ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น การให้บริการแก่สังคมด้วยความชอบธรรม

5. **มัททวะ** หมายถึง มีการวางตัวให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของตนเอง มีการคิดดี พูดดี ทำดี และรู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตน การรู้จักทำจิตใจให้เป็นกลางไม่เอนเอียงตามกระแส มีความพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ประสพสุข

6. **ตปะ** หมายถึง การข่มความทะยานอยากได้ในสิ่งที่เกินความจำเป็น มีการสวดมนต์เพื่อให้จิตใจสงบตามศาสนาของตน มีการสร้างจิตสำนึกความละเอียดและเกรงกลัวให้มีขึ้นในตัว การรู้จักอดทน อดกลั้น ต่ออารมณ์ที่มากระทบ มีการรักษาจิตไม่ให้ความโลภ โกรธ หลง ครอบงำ

7. **อักโกธะ** หมายถึง การมีจิตใจที่ดีไม่มุ่งร้ายต่อผู้อื่นด้วยกาย วาจา และใจ การรู้เท่าทันอารมณ์ปัจจุบันว่าตนกำลังทำอะไรอยู่ ถึงมีผู้มากล่าวร้ายก็สามารถทำจิตใจให้เป็นปกติได้ มีการแผ่เมตตาจิตไปให้ผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ การรู้จักให้อภัยและทำความเข้าใจผู้อื่น

8. **อวิหิงสา** หมายถึง มีการไม่เอาเปรียบผู้อื่นที่เสียโอกาสและด้อยกว่า การไม่สร้างหนี้ให้แก่ตนและครอบครัว การไม่เลือกปฏิบัติกับเพื่อนร่วมอาชีพ การไม่ใช้อำนาจจนเกินขอบเขต การวางตัวเป็นกลางให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

9. **ขันติ** หมายถึง มีความอดทนต่อการเจ็บไข้ ไม่สบายกาย การไม่หวั่นไหวต่อคำนิทาและสรรเสริญ การไม่ละทิ้งการงานหน้าที่ไปโดยมิชอบ มีความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน มีความอดทนต่ออำนาจกิเลสของตน

10. **อวิโรธนะ** หมายถึง มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเสมอต้นเสมอปลาย การยึดเอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง การไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤดิเสื่อมเสีย มีการดำเนินชีวิตไปตามกรอบของกฎหมายและศาสนา ความเป็นบุคคลผู้ตั้งมั่นในความยุติธรรม

การบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ประยูร ชุมมจิตโต (2549, หน้า 53) มี 7 องค์ประกอบคือ

1. **อัตรธิปไตย** หมายถึง การบริหารงานบางอย่างยึดความคิดของตนเองเป็นสำคัญ การเป็นผู้มีเหตุมีผลเสมอต้นเสมอปลาย มีการสร้างแรงจูงใจและความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ร่วมงาน ความเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง การนิยมใช้พระคุณมากกว่าพระเดช การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความอดทนต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของผู้ร่วมงาน

2. **ธรรมาธิปไตย** หมายถึง การยึดหลักธรรมเป็นที่ตั้งในการปฏิบัติงาน การนำธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ มีการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำไปปรับปรุง มีความสามารถวางตัวเป็นกลางได้กับทุกสถานการณ์ การเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล การกำราบคนที่ควรกำราบ ยกย่องคนที่ควรยกย่อง

3. **โลกาธิปไตย** หมายถึง บริหารงานโดยมีจุดมุ่งหมายเป็นของส่วนรวม ชอบทำตามรูปแบบของผู้อื่นในบางสถานการณ์ มีเทคนิคแก้หรือตัดสินใจปัญหาให้กับผู้อื่นได้ มีใครเสนอความคิดเห็นอะไรมาก็จะรับไว้พิจารณาเสียก่อน กล่าวกล่าวตักเตือนหรือลงโทษผู้กระทำความผิดบางครั้ง มอบหมายหน้าที่ให้ผู้อื่นมาบริหารงานแทนเมื่อตนมีธุระ การเป็นผู้ที่พิจารณาถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่น

4. **ปัญญาผละ** หมายถึง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน มีการปรับปรุงแก้ไขงานที่เคยทำผิดพลาดมาแล้ว การนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาบริหารสถานศึกษา มีการสร้างปัจจัยแห่งความสำเร็จของการทำงาน ชอบหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมเสมอ ๆ เมื่อมีโอกาส ชอบหาเวลาว่างเพื่อไปทำความสงบแก่จิตใจ มีการพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้หลักการและเหตุผล

5. **วิริยผละ** หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและเต็มความสามารถ การไม่ปล่อยเวลาให้สิ้นไปโดยเปล่าประโยชน์ มีการขยันหา รักษาไว้ ใกล้มบัณฑิต และเลี้ยงชีวิตชอบ มีความเพียร ลด ละ เลิก จากอบายมุขทั้งปวง มีการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นแก่สถานศึกษา มีศรัทธาและเห็นคุณค่าของงานบริหาร การรักษาความดีงามที่มีอยู่แล้วในคนไม่ให้เสื่อมไป

6. **อนวัชผละ** หมายถึง การไม่เข้าไปข้องเกี่ยวกับคนพาล การเลือกคบหากับเพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตรเท่านั้น หลีกจากแหล่งอบายมุขตามสถานที่ต่าง ๆ ในยามวิกาล มีความเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การทำงานช่วยเหลือกันในทางที่ชอบ การมองเห็นคุณค่าความสำคัญของงานที่รับผิดชอบ มีการใคร่ครวญเสียก่อนลงมือปฏิบัติ

7. **สังคหผละ** หมายถึง การยอมรับเอาภาระธุระของผู้อื่นมาเป็นของตัวเอง มีการออกไปช่วยเหลือสังคมตามโอกาสอันสมควร มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษา มีการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาชุมชน มีพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีการหารายได้เพื่อนำไปมอบให้แก่ถิ่นทุรกันดาร มีการสงเคราะห์ด้วย กำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา การพาครอบครัวไปทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา

ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. ได้ทราบระดับความสัมพันธ์การบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารตามแนวพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ได้ทราบระดับการบริหารแนวทศพิธราชธรรม ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม
3. ได้ทราบระดับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม
4. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ของการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารตามหลักพระพุทธศาสนา ที่จะนำไปใช้ในวิทยาลัยอาชีวศึกษารัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อไป
5. ได้นำผลการวิจัยไปใช้ขยายผลการวิจัยการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารตามแนวพระพุทธศาสนา ในทางการศึกษาต่อไป